

ПРОЕКТ

ПОЛОЖЕННЯ

про Електронний архів (інституційний репозитарій)

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

1. Загальні положення

1.1. Положення про Репозитарій (електронний архів) ДВНЗ «УжНУ» (далі – Репозитарій УжНУ) визначає основні поняття, завдання, принципи його наповнення та функціонування і регламентує основні засади управління електронним репозитарієм університету.

1.2. Репозитарій УжНУ — це електронний архів, що накопичує, систематизує, зберігає та забезпечує довготривалий відкритий доступ до творів шляхом їх архівування та самоархівування, є частиною загальної електронної колекції бібліотеки університету. Назва «**DSpace.UzhNU**» є скороченням повної назви Репозитарію Ужгородського національного університету. Адреса Репозитарію у глобальній мережі Інтернет: <http://www.dspace.uzhnu.edu.ua>.

1.3. Основні терміни:

- **Автор** - фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір і якій належать майнові права інтелектуальної власності на нього відповідно до Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право та суміжні права», іншого закону чи договору.
- **Твори** - створені авторами у результаті творчої діяльності за особистою ініціативою, на замовлення чи в порядку виконання службових обов'язків: літературно письмові твори - книги, брошури, статті, конспекти лекцій, аналітичні огляди, звіти, презентації тощо; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; аудіовізуальні твори; твори образотворчого мистецтва; фотографічні твори; інші твори, представлені в електронній (в тому числі цифровій) формі, яку може зчитувати комп'ютер (ст. 433 Цив. кодексу України, ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).
- **Репозитарій (електронний архів)** - це місце, де зберігаються і підтримуються різні дані. Інституційний (науковий) репозитарій відкритого доступу - мережевий сервіс зі зберігання, систематизації та поширення творів у цифровому вигляді, що надається установою її працівникам та іншим зацікавленим особам.
- **Відкритий доступ (ВД)** - розміщення у мережі Інтернет матеріалів, доступ до яких дозволений правовласниками. Технічне здійснення доступу всім охочим надається у будь-який час і без обмежень.
- **Договір приєднання** - договір, умови якого встановлені Університетом, і який може бути укладений лише шляхом приєднання автора до договору в цілому. Автор не може запропонувати свої умови договору (п.1 ст.634 Цивільного кодексу України).

- **Інтелектуальні права** на твір включають виняткове право і особисті немайнові права.
- **Особисті немайнові права** автора включають право авторства, право на ім'я, право на недоторканність твору, право на обнародування твору.
- **Виняткове (виключне) право** - це майнове право. Виняткове право може належати одному або декільком фізичним чи юридичним особам (правовласникам). Правовласник може на свій розсуд вирішувати або забороняти іншим особам використання результату інтелектуальної діяльності.
- **Архівна колекція** – це сукупність окремих архівних документів різного походження, що мають наукову, історико-культурну цінність і об'єднані за однією або кількома ознаками (тематичною, авторською, хронологічною, номінальною тощо).
- **Депозитор** – Особа, яка здійснює архівування матеріалів в Репозитарії.
- **Колекція** – систематизоване зібрання творів, що мають науковий, художній, історичний інтерес.
- **Спільнота (фонд)** – набір колекцій, що, як правило, є продуктом одного зі структурних підрозділів Університету.
- **Наукове видання** – видання, що містить результати теоретичних та (чи) експериментальних досліджень, а також науково підготовлені до публікації пам'ятники культури і історичні документи.
- **Препринт** (*pre-print*) — підготовлений до публікації матеріал.

1.4. Функціонування Репозитарію здійснюється відповідно до чинної міжнародної, загальнодержавної законодавчої та внутрішньоуніверситетської нормативної бази та цього Положення. До Положення у мотивованих випадках за наказом ректора або за рішенням Вченої ради можуть вноситися відповідні зміни.

2. Призначення, мета та завдання, функції репозитарію.

2.1. Основне **призначення DSpace.UzhNU** - накопичення, систематизація та зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів університетської спільноти, надання відкритого доступу до них засобами Інтернет-технологій, поширення цих матеріалів у середовищі світового науково-освітнього товариства.

2.2. Мета та завдання DSpace.UzhNU:

- Забезпечити місце і спосіб централізованого і довготривалого зберігання в електронному вигляді повних текстів творів.
- Сприяти зростанню популярності університету шляхом представлення його наукової продукції у глобальній мережі. Збільшити цитованість наукових публікацій працівників Ужгородського національного університету шляхом забезпечення вільного доступу до них за допомогою Інтернету.

- Створити надійну і доступну систему обліку публікацій наукових робіт факультетів, науково-дослідних інститутів, лабораторій, центрів і окремих працівників.

2.3. Репозитарій DSpace.UzhNU, орієнтований на науковців, викладачів, аспірантів та студентів, виконує наступні функції:

- навчальну, що спрямована на сприяння навчальному процесу;
- наукову, що спрямована на сприяння науково-дослідницькому процесу;
- довідково-інформаційну, що спрямована на задоволення інформаційних запитів з різних галузей знань;
- поповнення бібліотечного фонду оригінальними електронними документами та електронними копіями друкованих видань та їх збереження.

3. Управління Репозитарієм

3.1. Загальне управління DSpace.UzhNU здійснює Робоча група з роботи над університетським Репозитарієм, до якої входять проректор з науково-педагогічної роботи, начальник науково-дослідної частини, директор ННІ інформаційно-комунікаційних технологій (ННІ ІКТ), директор наукової бібліотеки, начальник юридичного відділу, системний адміністратор наукової бібліотеки тощо.

3.2. Бібліотека університету виступає координатором і основним виконавцем процесу створення Репозитарію.

3.3. Технічну та програмну підтримку, працездатність програмних засобів забезпечує ННІ ІКТ. Технічні питання, пов'язані з функціонуванням локальної та глобальної обчислювальної мережі університету вирішуються інформаційно-технічним центром (ІТЦ) спільно з лабораторією розвитку локальної мережі.

3.4. За збереження електронних документів репозитарію відповідає ННІ ІКТ.

3.5. Усі суперечливі питання щодо включення або вилучення документів із репозитарію, коло осіб, які можуть розміщувати свої документи, перелік документів і порядок їх розміщення вирішує Робоча група.

3.6. За потребою до роботи з репозитарієм долучаються працівники будь-якого відділу наукової бібліотеки, науково-дослідної частини, ІТЦ, ННІ ІКТ, заступники деканів, завідувачі кафедр тощо.

4. Склад репозитарію

4.1. Університетський Репозитарій DSpace.UzhNU є універсальним за змістом науковим зібранням. Структура Репозитарію складається із спільнот (фондів) у кореновому каталозі («Вісники, збірники, журнали, матеріали конференцій», «Навчально-наукові інститути»),

«Наукова бібліотека УжНУ», «Наукове товариство студентів та аспірантів», «Науково-дослідні інститути, центри та лабораторії», «Препринти», «Факультети») та вкладених у них підфондів відповідно до організаційної структури університету. Кожна спільнота (фонд) може містити колекції, у яких безпосередньо розміщуються електронні публікації: «Наукові публікації викладачів та співробітників», «Наукові публікації студентів, магістрів та аспірантів» та інші. У разі необхідності - Робоча група може ініціювати внесення змін та доповнень у типову структуру, ієрархію фондів та колекцій.

4.2. Тематичний склад визначається кафедрами відповідно до наукового та навчального процесів університету. До Репозитарію можуть бути залучені:

- твори, які рекомендовані до друку Вченою радою університету та / або видані при повному або частковому фінансуванні УжНУ.
- статті, монографії, підручники, методичні матеріали, тематичні збірки, матеріали конференцій (препринти або постпринти);
- наукові публікації працівників Ужгородського національного університету, здійснені в інших видавництвах, за умови відсутності заборони на їх розміщення в Репозитарії з боку видавництв;
- автореферати дисертацій, що захищені працівниками Ужгородського національного університету;
- інші матеріали наукового, освітнього або методичного призначення за бажанням їх автора.

4.3. За видами електронних ресурсів Репозитарій не має обмеження. Це можуть бути будь-які електронні текстові дані, електронні числові дані, електронні картографічні дані, електронні зображення (відео, презентації), електронні звукові дані, електронні інтерактивні мультимедіа.

4.4. Хронологічні рамки для Репозитарію не встановлюються.

4.5. За рівнем доступності електронні публікації у Репозитарії можуть бути у вільному та відкритому доступі або, у окремих випадках за бажанням автора – у обмеженому доступі. У випадку обмеженого доступу, електронний документ відвідувач Репозитарію отримає лише після звернення надісланого на електронну скриньку автора та схвальної відповіді останнього.

5. Принципи створення і функціонування репозитарія DSpace.UzhNU

5.1. Репозитарій DSpace.UzhNU є веб-орієнтована, кумулятивна та постійна база даних цифрових копій документів, що визначені однією організацією - Університетом.

5.2. Репозитарій створюється за допомогою програмного забезпечення відкритого доступу DSpace, розробки Массачусетського технологічного інституту, що підтримує протокол обміну метаданими OAI-PMH (Open Archives Initiative – Protocol for Metadata Harvesting), дозволяючи тим самим інтегрувати електронний репозитарій у міжнародні реєстри ROAR, OpenDOAR та інші.

5.3. Репозитарій поповнюється документами шляхом самоархівування твору автором, завантаженням електронних публікацій укладачами, редакторами наукових збірників та періодичних видань університету або шляхом передачі електронного документу до наукової бібліотеки. Для отримання можливості самоархівування усі перелічені категорії осіб повинні зареєструватись та отримати відповідні права для роботи. Адміністратор Репозитарію реєструє їх та надає права депозитора.

5.4. Депозитором можуть бути: автори публікацій, уповноважені укладачі, редактори наукових збірників та інших періодичних видань університету, уповноважені працівники наукової бібліотеки. За бажанням автора та при можливостях наукової бібліотеки його роботу може розміщувати у репозитарії депозитор-бібліотекар. При цьому автор подає до бібліотеки електронну версію роботи в будь-якому форматі, що читається машиною, бібліографічний опис матеріалу та набір ключових слів трьома мовами: українською, російською та англійською.

5.5. Підтримуються всі файлові формати, в яких створені ресурси. Однак, рекомендуються для використання певні формати у кожному з видів:

Формати, що рекомендуються для застосування, при розміщенні матеріалів

Матеріал	Назва формату	Розширення
Текст	Adobe PDF, Microsoft Word	pdf, doc, docx
Презентація	Microsoft Powerpoint	ppt, pptx, pps, ppsx
Таблиці	Microsoft Excel	xls,xlsx
Зображення	JPEG, GIF	jpg, gif
Аудіо	WAV, MP3	wav, mp3
Відео	MPEG	mpeg, mpg, mpe

5.6. Публікації, що розміщуються або передаються для розміщення у Репозитарій, повинні забезпечуватись наступними даними у електронній формі (у порядку пріоритету їх наявності):

- безпосередньо електронний документ (або набір документів), що являють собою публікацію;
- заголовком, прізвищами, іменами та по батькові (бажано повністю) авторів, анотацією, ключові слова **мовою оригіналу**;
- заголовком, прізвищами, іменами авторів, анотацією, ключовими словами **англійською мовою**;
- заголовком, прізвищами, іменами авторів, анотацією, ключовими словами **іншими мовами**.

5.7. Роботи аспірантів і студентів можуть бути розміщені за наявності рекомендації наукового керівника або науковим керівником самостійно, який реєструється у Репозитарії і підтверджує свою рекомендацію, або бібліотекарем-депозитором за поданням наукового керівника.

5.8. На прохання автора електронна публікація вилучається з відкритого доступу або видаляється. Усі запити на відклик матеріалів мають проходити через адміністратора Репозитарія.

5.9. Якщо кафедра, наукова рада факультету визнають низький рівень роботи, що представлена автором в Репозитарії, Робоча група дає доручення адміністратору Репозитарія вилучити цей документ.

6. Авторський договір

6.1. Права та обов'язки сторін.

6.1.1. Відкритий доступ до Репозитарію не скасовує авторського права. Особисті немайнові права автора не відчужувані і зберігаються за ним незалежно від способу публікації. Виключне право на твір автор реалізує, добровільно ухвалюючи рішення про подання своєї публікації у мережу Інтернет і підтверджуючи це у Авторському договорі в електронному вигляді.

6.1.2. Твір не може бути розміщений у Репозитарії, якщо він порушує права людини на таємницю її особистого та сімейного життя, завдає шкоду громадському порядку, здоров'ю та моральному стану особистості, містить інформацію, що охороняється державою.

6.1.3. Автори можуть розміщувати лише свої власні роботи, при цьому погоджуючись із умовами авторського договору, який пропонує система у електронній формі.

6.1.4. Повнотекстові матеріали та інші цифрові дані (наповнення) не можуть бути продані або іншим способом реалізовані з комерційною метою без офіційного дозволу власників авторських прав.

6.1.5. Підписуючи у паперовій чи погоджуючи у електронній формі Авторський договір автор передає Університету на безоплатній основі невиключні права на використання твору:

- на внесення твору у базу даних Репозитарію DSpace.UzhNU;
- на відтворення твору чи його частин у електронній формі, не змінюючи її змісту;
- на виготовлення електронних копій твору для постійного архівного зберігання;
- на використання твору без одержання прибутку та на виготовлення його копій для некомерційного розповсюдження;

- на надання електронних копій твору для відкритого доступу в мережі Інтернет;
- на конвертування електронної версії наукових статей у формат, що використовується в репозитарії.

6.1.6. У Авторському договорі автор підтверджує, що розміщуючи роботу в Репозитарії він не порушує прав третіх осіб (інших авторів або видавництв).

6.1.7. Авторським договором автор підтверджує, що на момент розміщення твору в Репозитарії лише йому належать виняткові майнові права на твір, що вони ні повністю, ні частково нікому не передані (не відчужені), що майнові права на твір ні повністю, ні в частині не є предметом застави, судового спору або претензій з боку третіх осіб.

6.1.8. Автор несе всі види відповідальності перед третіми особами, що заявили свої права на твір, відшкодовує Університету всі витрати, спричинені позовами третіх осіб про порушення авторських та інших прав на твір.

6.1.9. У випадку, коли твір створено у співавторстві, кожний з авторів приймає умови цього договору розміщуючи такий твір в Репозитарії .

6.1.10. Автор зберігає за собою право використовувати самостійно чи передавати аналогічні права на використання твору третім особам.

6.1.11. Авторський договір може бути розірваний на вимогу автора, якщо він позбавляється майнових прав на твір, які мав на момент розміщення твору в Репозитарії відкритого доступу, а також якщо договір містить інші умови, обтяжливі для автора. Тоді він за допомогою адміністратора вилучає роботу з відкритого архіву.

6.1.12. Видавцям енциклопедій, енциклопедичних словників, періодичних збірників, збірників наукових праць, газет, журналів та інших періодичних видань належать виключні права на використання таких видань у цілому. Видавець має право за будь-якого використання таких видань зазначати в них своє ім'я або вимагати такого зазначення.

6.1.13. Автори творів, включених до таких видань, зберігають виключні права на використання своїх творів незалежно від видання в цілому, якщо інше не передбачено авторським договором.